

22.7.2014 | 14:00 Όταν η Πέρσα Κουμούση συνάντησε τον Ναγκίμπ Μαχφούζ

Συνέντευξη με την συγγραφέα του βιβλίου "Στους δρόμους του Καΐρου" Πηγή: www.lifo.gr

Η Πέρσα Κουμούση, γεννημένη και μεγαλωμένη στην Αίγυπτο, είναι μεταφράστρια των περισσότερων βιβλίων του νομπελίστα Ναγκίμπ Μαχφούζ. Στο βιβλίο της, που μόλις κυκλοφόρησε Στους δρόμους του Καΐρου - Περίπατος με τον Ναγκίμπ Μαχφούζ, μας πηγαίνει πίσω στα παιδικά της χρόνια, όταν είχε την τύχη να συναντάει τον ίδιο το συγγραφέα στις εβδομαδιαίες του επισκέψεις σε μία υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού που βρισκόταν απέναντι από το σπίτι της. Αυτά, και άλλα πολλά, από τα χρόνια μιας χαρισάμενης εποχής στις όχθες του Νείλου, περιγράφει, σαν ένα όνειρο όπου συχνά διεισδύουν αποσπάσματα από τα γραπτά του σημαντικότερου Άραβα λογοτέχνη. Πηγή: www.lifo.gr

Διαβάζοντας το βιβλίο σας μου φάνηκε σα μια ονειρική αυτοβιογραφία η οποία όμως συνδέει γεγονότα με τη λογοτεχνική κληρονομιά μιας χώρας. Για εσάς είναι μία μαρτυρία εποχής που ήρθε η στιγμή να κατατεθεί ή ήταν η ανάγκη να εξιλεωθείτε για πληγές και ανοιχτούς λογαριασμούς που αφορούν την παιδική ηλικία;

Το βιβλίο είναι ένα ταξίδι νοσταλγικό όσο και λογοτεχνικό. Μια διαδρομή στο παρελθόν, ακολουθώντας τα βήματα του μεγάλου νομπελίστα συγγραφέα Ναγκίμπ Μαχφούζ, το έργο του οποίου γνώρισα και μελέτησα για δυο σχεδόν δεκαετίες. Το βιβλίο αυτό γράφτηκε για να υπηρετήσει δυο στόχους. Ο πρώτος για προσωπική μου ικανοποίηση, αφού ήταν μια επιθυμία που επιβλήθηκε με μία αναντίρρητη βούληση με τα χρόνια, και δεύτερον ως ένας φόρος τιμής στον ίδιο για τα όσα με δίδαξε, αλλά και στην Αίγυπτο που με τίμησε με την αγάπη την αναγνώρισή της. Τα αυτοβιογραφικά στοιχεία που διέπουν την αφήγηση, ειδικά στο πρώτο μέρος του βιβλίου, βασίζονται σε προσωπικά βιώματα και αποτελούν το όχημα το οποίο με βοήθησε να μεταφέρω τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τους συλλογισμούς μου, όχι μόνο για το έργο του, αλλά και για το ίδιο το πρόσωπο, που γνώρισα και που χωρίς υπερβολή αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα συμβολικά και πολιτισμικά κεφάλαια ολόκληρου του Αραβικού κόσμου και τολμώ να πω ότι δεν περιορίστηκε σε αυτόν. Δεδομένου ότι γνώρισα τον Μαχφούζ σε πολύ μικρή ηλικία, φρόντισα ή τουλάχιστον προσπάθησα να αποδώσω αλλά και να προσδώσω σε αυτό, ειδικά στο πρώτο μέρος μια διάσταση μυθική, εξωπραγματική, ακολουθώντας μοτίβα του ίδιου, δανεισμένα από τα βιβλία του. Γιατί, όπως αναφέρει ο ίδιος, «δεν υπάρχει τέτοια εποχή όπως αυτή που αποκαλούμε παιδική ηλικία, υπάρχει μόνο η εποχή του ονείρου και του μύθου που επιβάλλεται στη μνήμη μας με μια απίστευτη ηδύτητα. Ίσως, μάλιστα, η γλυκύτητα αυτή να είναι απατηλή, κυρίως εξαιτίας των βασάνων που προκαλεί το σήμερα...». Πάνω σε αυτά τα λόγια δομήθηκε το αυτοβιογραφικό μέρος του βιβλίου. Πηγή: www.lifo.gr

«Ο άνθρωπος είναι προϊόν των εμπειριών του, αλλά ο αντίκτυπος των συγκεκριμένων εμπειριών απαιτεί χρόνο ώσπου να αναδυθεί στην επιφάνεια» λέει ο Ναγκίμπ Μαχφούζ. Πηγή: www.lifo.gr

Η σχέση σας με τον Ναγκίμπ Μαχφούζ μοιάζει καρμική. Οι ιστορίες του μικρού κοριτσιού που συναντάει κάθε εβδομάδα έξω από το σπίτι της τον μελλοντικό νομπελίστα είναι αληθινές; Πηγή: www.lifo.gr

Την αποκαλώ υπερβατική, καθώς υπερβαίνει τα όρια της εμπειρίας, της «απής» πραγματικότητας. Οι ιστορίες είναι αληθινές, αλλά είναι επίσης δοσμένες μέσα από ένα μυθικό πρίσμα, έναν εξωραϊστικό καθρέφτη, αφού όταν μεγαλώνουμε τείνουμε να εξιδανικεύουμε το παρελθόν. Οι συναντήσεις μας, που τότε φάνταζαν στα μάτια μου κάτι το απλό, το καθημερινό, απέκτησαν μυθική διάσταση με τα χρόνια και αυτή τη διάσταση θέλησα να αποδώσω. Ο «Περίπατος» μου με τον Ναγκίμπ Μαχφούζ δεν είναι τίποτα άλλο από την καταγραφή αυτής της σχέσης. Όσο διευρύνταν η αντίληψή μου για το μεγαλείο του έργου, της φιλοσοφικής του θεώρησης, τόσο η ανάγκη αυτής της καταγραφής μεγάλωνε. Όσπου ένιωσα ότι το οφείλω σε εκείνον αλλά και στον εαυτό μου να εξωτερικεύσω συναισθήματα και εντυπώσεις που αποκόμισα. Να υπογραμμίσω το θαυμασμό μου για τα γραφόμενά του που πολλοί έχουν διαβάσει, λίγοι όμως έχουν συλλάβει την αξία και το «μέγεθός» τους, αλλά και να ενώσω τη δική μου σκέψη με τη δική του, αφού από ένα σημείο και έπειτα είχαν πλέον ταυτιστεί σχεδόν σε απόλυτο βαθμό. Επιπλέον, η γνωριμία μου με το ίδιο το πρόσωπο, που μέχρι πρόσφατα δεν τολμούσα να αγγίξω, με απασχολούσε συνεχώς. «Ο άνθρωπος είναι προϊόν των εμπειριών του, αλλά ο αντίκτυπος των συγκεκριμένων εμπειριών απαιτεί χρόνο ώσπου να αναδυθεί στην επιφάνεια» λέει ο ίδιος. Πηγή: www.lifo.gr

Υπήρξε τραυματική εμπειρία όταν έπρεπε να αφήσετε το Κάιρο, αν και ξέρατε ότι «ανήκατε» αλλού; Αναφέρεστε στην πολιτική κρίση του '70 μεταξύ Κύπρου και Αιγύπτου και στο ρατσισμό των συμφοιτητών σας. Δεν αποθαρρυνθήκατε τότε στο να εξακολουθείτε να ζείτε εκεί; Πηγή: www.lifo.gr

Όσο τραυματικό είναι για ένα παιδί όταν το ξεριζώνουν από το σπίτι του. Πατρίδα για ένα παιδί είναι ο τόπος που μεγαλώνει, το οικείο περιβάλλον του, ανεξάρτητα από το πώς ονομάζεται, και είναι εκείνο που καθορίζει σε μέγιστο βαθμό την ταυτότητά σου. Τότε ένιωθα μέρος της Αιγύπτου, αφού αυτή γνώρισα ως μητέρα πατρίδα, αλλά η ιδέα της επιστροφής ήταν κάτι που έμελλε να με συνοδεύει πάντα, δεν ήταν εύκολο να την παρακάμψω ή να την αγνοήσω. Όσο για το ρατσισμό, ουδέποτε με αποθάρρυνε. Όπως περιγράφω και στο βιβλίο, το κάθε ξέσπασμα ήταν πρόσκαιρο, διαλυόταν γρήγορα. Η σύνεση, η φιλία και προπαντός ο σεβασμός υπερίσχυαν στο τέλος. Έπειτα, οι σχέσεις μου με τους καθηγητές μου ήταν άριστες, δε θα επέτρεπαν ποτέ να μου συμβεί κάτι κακό. Πηγή: www.lifo.gr

ΠΕΡΣΑ ΚΟΥΜΟΥΤΣΗ

Στους δρόμους του Καΐρου

ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΝΑΓΚΙΜΠ ΜΑΧΦΟΥΖ

Βασιμμένο
σε αληθινή ιστορία

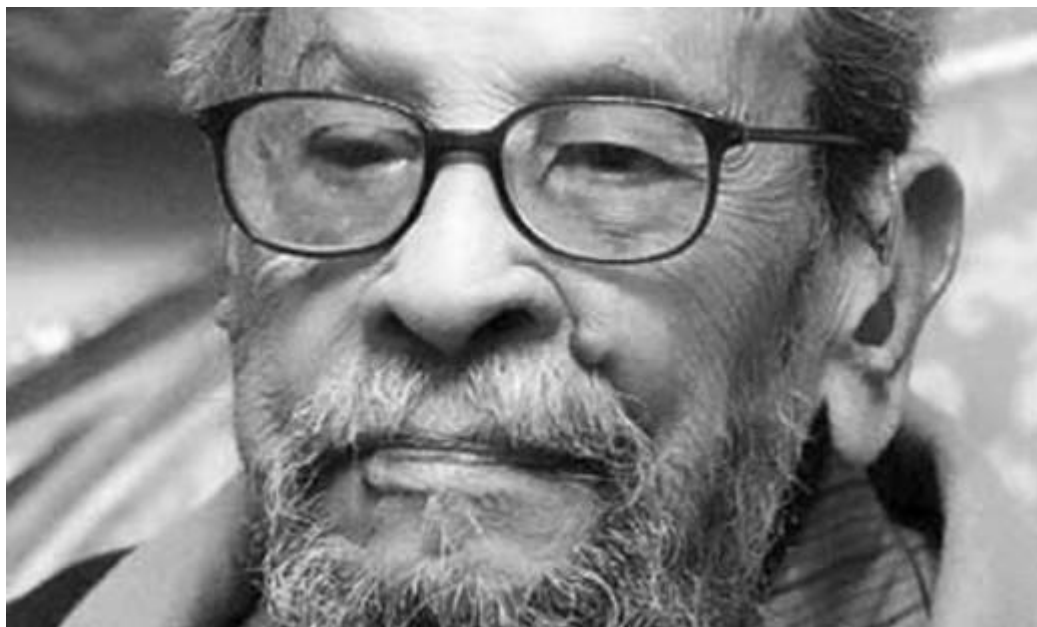

Γιατί δεν επιδιώξατε ποτέ να έρθετε σε επαφή με τον Μαχφούζ όταν αρχίσατε να τον μεταφράζετε; Σας ακούσε αυτή η λογοτεχνική «συγγένεια» με την ασφάλεια της γεωγραφικής και της πολιτισμικής απόστασης; Πηγή: www.lifo.gr

Του έγραφα τακτικά τα πρώτα χρόνια, αλλά οι επιστολές μου, κατάλαβα, ότι έμεναν ανεπίδοτες. Όταν άρχισα να του γράφω είχε ήδη δεχτεί τη γνωστή επίθεση και είχε υποστεί μεγάλη ζημιά στον αυχένα με αποτέλεσμα να μη διαβάζει ο ίδιος τις επιστολές, ούτε φυσικά και να απαντά στην αλληλογραφία του. Προφανώς κάποιος γραμματέας είχε αναλάβει αυτή τη δουλειά και ενδεχομένως δεν έκανε ποτέ τον κόπο να του τις μεταφέρει. Ίσως και να μη διαβάστηκαν ποτέ. Έπειτα, τα δρακόντεια μέτρα προστασίας που του παρείχαν από τότε δεν επέτρεπαν σε κανέναν να τον προσεγγίζει. Το κεφάλαιο στο οποίο περιγράφω την περιπλάνησή μου στο παλαιό Κάιρο, αναζητώντας τα ίχνη του, αποδίδει ακριβώς αυτή την αγωνία μου να τον συναντήσω πάλι. Πηγή: www.lifo.gr

Εσείς, ως δίαυλος επικοινωνίας μεταξύ της αραβικής και της ελληνικής, οι γλώσσες των δύο «πατριδών» σας, αποδώσατε τα έργα του με συναισθηματικά στοιχεία που υπογράμμισαν τα κοινά μεταξύ των δύο λαών; Πηγή: www.lifo.gr

Ο Μαχφούζ επινόησε μια γλώσσα με διπλή λειτουργία. Μια γλώσσα υποβλητική, που άλλοτε συμπυκνώνεται και απλά, κι άλλοτε ποιητικά και ανάγλυφα καθρεφτίζει όλα τα συναισθήματα, τη φιλοσοφία και τις σκέψεις του κι όχι μόνο αυτές τις φανερές, αλλά και τις άλλες που δε διαφαίνονται σε πρώτο επίπεδο, αλλά σε μια δεύτερη, πιο προσεκτική ανάγνωση. Η Αραβική γλώσσα είναι κατεξοχήν συμβολική γλώσσα, η κάθε λέξη έχει την υπόγεια και την πρόδηλη σημασία της και εδώ ακριβώς έγκειται η σημαντικότερη πρόκληση για τον μεταφραστή, να βρει τις αντίστοιχες λέξεις κι εκφράσεις, αλλά και το εν γένει γλωσσικό υπόβαθρο που αποδίδει όλα αυτά τα νοήματα, τα κρυφά και τα υπαινισσόμενα, να αναδείξει το γλωσσικό ιδίωμα του συγγραφέα που λέει πολλά και εννοεί, υποδόρια, άλλα τόσα. Αυτό το «ιδίωμα» θέλω να πιστεύω ότι απέδωσα με επιτυχία. Όσο για τα «συναισθηματικά στοιχεία» που αναφέρετε, πιστεύω πως δόθηκαν ασυναίσθητα, αφού ήταν βιωμένα. Ο συγκερασμός των δυο πολιτισμών, δε θα μπορούσε να μη περάσει στα γραπτά μου. Πηγή: www.lifo.gr

Δεδομένου ότι γνώρισα τον Μαχφούζ σε πολύ μικρή ηλικία, φρόντισα ή τουλάχιστον προσπάθησα να αποδώσω αλλά και να προσδώσω σε αυτό, ειδικά στο πρώτο μέρος μια διάσταση μυθική Πηγή: www.lifo.gr

Ο θρησκευτικός φανατισμός, θύμα του οποίου υπήρξε και ο ίδιος ο Μαχφούζ με την απόπειρα δολοφονίας του το '94, ήταν το ίδιο απειλητικός στα χρόνια που μεγαλώνατε στην Αίγυπτο ή ήταν μία εν υπνώσει απειλή που τώρα ξύπνησε; Πηγή: www.lifo.gr

Νομίζω πως υπήρχε πάντα ως μια υποβόσκουσα απειλή, την οποία είχα συναισθανθεί, όχι όμως ανιληφθεί ή βιώσει σε όλο της το εύρος. Η αγάπη και η εμπιστοσύνη που ένιωθα για το λαό της Αιγύπτου ήταν τέτοια, που ένιωθα ασφαλής ακόμα κι όταν ξεσπούσαν ταραχές στους κόλπους του πανεπιστημίου. Ήξερα ότι η πλειοψηφία των συμφοιτητών μου ήταν πάντα με το μέρος μου. Ο Αιγυπτιακός λαός είναι μακρόθυμος ειρηνικός, δεν αποδέχεται τον φανατισμό, ούτε τα βίαια ξεσπάσματα μιας μεριδας ανθρώπων, που αν και αυξάνεται με τον καιρό, παραμένει μειοψηφική. Πηγή: www.lifo.gr

Info: Το βιβλίο της Πέρας Κουμούτση «Στους δρόμους του Καΐρου, Περίπατος με τον Ναγκίμπ Μαχφούζ» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ψυχογιός Πηγή: www.lifo.gr